Tények és kilátások

(Tanulmányok Király Tibor tiszteletére)

Tények és kilátások címmel tanulmánykötetet jelentetett meg a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 1995-ben a 75 éves Király Tibor professzor tiszteletére. A népes szerzőgárda tagjai, a hazai büntetőjog és kriminalisztika jeles kéviselői szabad kezet kaptak a könyv szerkesztőjétől, Erdei Árpádtól, aki csupán azt kérte, hogy amúgy is publikálásra szánt és az eseményhez méltó írást bocsássanak rendelkezésére.

Ez a szerkesztői elv tematikailag is, műfajilag is sokszínű kötetet eredményezett. E sokféleséget az kapcsolja egybe – Erdei Árpád szerint –, hogy az írások a bűnügyi tudományok azon területeihez tartoznak, amelyeket Király Tibor is művelt.

Király Tibor munkásságának egyik legjellemzőbb vonása éppen a sokirányú érdeklődés. *„Művei közt találunk a büntető anyagi jog területére eső, a büntetőpolitika kérdéseit vagy éppen kriminológiai témákat tárgyaló dolgozatokat, habár működésének legjelentősebb része a büntetőeljárási jog tudományának világához tartozik."* Két jelentős monográfiája e legutóbbi szakterületről az 1962-ben megjelent *A védelem és a védő a büntetőügyekben* és az 1972-ben kiadott *Büntető ítélet a jog határán* című könyv.

Az ünnepelt személy írói munkásságánál, ha lehet, még jelentősebb oktatói tevékenysége: 1951-től nyugdíjba vonulásáig jogászok nemzedékeit tanította. Nincs helyünk, hogy Király Tibor szakmai és tudományos életrajzát – akár röviden is – ismertessük. Különben is: *„A száraz adatok keveset mondanak az emberről, akit csak a személyes kapcsolatok ismertethetnek meg velünk. S életrajzi adatokból azok a tulajdonságok sem tudhatók meg, amelyek valakit nagy hatású tudóssá, iskolateremtő egyéniséggé, tudományos hitét valóban megvalló professzorrá, segítőkész kollégává, baráttá, bölcs emberré tesznek"* – írja a Bevezetésben Erdei Árpád.

A szerkesztő a könyv terjedelmi korlátai miatt nem tudott felkérni mindenkit, aki szívesen közölt volna dolgozatot Király Tibor tiszteletére. Itt jegyezzük meg, hogy korábban az akkor 70 éves Király Tibor professzort köszöntötték már barátai, tanítványai egy kötet megjelentetésével. Az akkori kiadványt, amely a Magyar Kriminológiai Társaság gondozásában a Kriminológiai Közlemények című sorozatban jelent meg 1970-ben, Kratochwill Ferenc szerkesztette.

A jelen kötetben közzétett írások szerzői – tizenhatan – valamennyien a bűnügyi tudományok művelői és Király Tibor egykori vagy jelenlegi munkatársai, tanítványai, pályatársai. Többségük az Eötvös Loránd Tudományegyetem oktatója, de a miskolci és a szegedi egyetem oktatói is képviseltetik magukat a kötetben.

A könyv első része hat tanulmányt tartalmaz. *Cséka Ervin*, a büntetőeljárási jog jeles képviselője írásában – amelynek címe: *Bűnözési helyzet, eljárás-egyszerűsítés, nyomozás* –

a büntetőeljárás ésszerű átalakításának kérdéseit tárgyalja széles – részben történeti – összefüggésben. *Pusztai Lászlónak*, az OKKrI közelmúltban elhunyt igazgatójának *A büntetőper előkészítése* című dolgozata a választott témát nemzetközi összehasonlításban vizsgálja. Erdei Árpád, a kiadvány szerkesztője maga is írt a kötetbe, írásának címe: *Tilalmak a bizonyításban. Tóth Mihály* dolgozata szintén elsősorban a nyomozáshoz kapcsolódik, a terhelt hallgatási jogával foglalkozik. *Farkas Ákos*, a miskolci egyetem oktatója tanulmányában a büntető-igazságszolgáltatás hatékonyságának néhány gazdaság- és döntéselméleti kérdését tárgyalja. *Róth Erikának*, miskolci egyetemi adjunktusnak a *Kártalanítás a kényszerintézkedések okozta károkért a XX. századi Magyarországon* című írása a büntetőeljárás egyes utókövetkezményeinek történeti áttekintését tartalmazza.

A második részben az anyagi büntetőjog témakörébe tartozó tanulmányok találhatók.

Békés Imre – az ELTE tanszékvezetője – dolgozata a magyar jogtudományi gondolkodás európai helyét és a magyar büntetőjogi dogmatika alakulását vizsgálja. *Györgyi Kálmán* legfőbb ügyész a visszaható hatályú szabályozás lehetőségeit veszi számba a büntetőjogban. *Merényi Kálmán*, szegedi egyetemi oktató a házasság (családi) büntetőjogi védelmének hazai történeti vázlatát adja közre a kötetben.

A harmadik részben három, témáját tekintve erősen különböző tanulmányt olvashatunk. Az első írás (Európai büntetőpolitika) *Bárd Károly* helyettes igazságügy minisztériumi államtitkár tollából származik, aki hazánk büntetőjogi jogharmonizációjának esélyeit vizsgálja. *Hack Péter* országgyűlési képviselő, aki mellesleg az ELTE adjunktusa, dolgozata az új alkotmány és a büntető-igazságszolgáltatás jövőbeni lehetséges kapcsolatrendszerét tárgyalja. A következő írás *Kabódi Csaba Alapelvek a magyar börtönügyben* című, e számunkban olvasható dolgozata kizárólag a szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának kérdéseivel foglalkozik. Ezzel a szerző azt kívánja kifejezni, hogy véleménye szerint a büntetési és intézkedési rendszert alkotó szankciók végrehajtási rendje különböző büntetéstani funkciókat hordoz.

A könyv negyedik része jogpolitikai és társadalompolitikai témájú írásokat tartalmaz. *Gönczöl Katalin*, az állampolgári jogok országgyűlési biztosa, az ELTE egyetemi tanára, a deviancia kontrollmechanizmusait és a hazai bűnmegelőzési stratégia kérdéseit tárgyalja. *Lévai Miklós* miskolci egyetemi tanár a kábítószer-fogyasztásra vonatkozó kriminálpolitika dilemmáját taglalja, s e politika formálásához amerikai, holland és német tapasztalatok alapján kínál elgondolásokat. *Tauber István*, az ELTE docense a gazdasági-társadalmi viszonyok változását és a bűnözés alakulásának összefüggéseit vizsgálja, a bűnözés alakulását 1945-től napjainkig öt időszakra bontja. A kötet zárótanulmánya, *Vigh József* egyetemi tanár írása – *Társadalmi változások és kriminál-politika Magyarországon* (1989–1994) – számos büntetés-végrehajtási vonatkozást tartalmaz.

A kötet ötödik része *Király Tibor* professzor publikációinak jegyzékét közli.

Végezetül szólnunk kell a könyv Bevezetőjéről, amelyet a szerkesztő Erdei Árpád írt. Informatívan, ám érzelmektől telítetten mutatja be Király Tibor munkásságát, igazítja el az olvasót a tanulmányok tartalmát illetően. Hadd fejezzük be e könyvismertetést a szerkesztő soraival: *„Őszintén remélem, hogy a könyv kiadása érdekében tett közös erőfeszítéseink elérik céljukat: közvetítik iránta érzett nagyrabecsülésünket és talán örömet is szereznek Király Tibornak."*

Deák Ferenc